TRƯỜNG ĐẠI HỌC BÁCH KHOA HÀ NỘI

ĐỒ ÁN TỐT NGHIỆP

Hệ thống gợi ý tin tức

PHAN THANH LONG

long.pt183587@sis.hust.edu.vn

Ngành Khoa học máy tính

Giảng viên hướng dẫn:	ThS. Ngô Văn Linh
	Chữ kí GVHD
Khoa:	Khoa học máy tính
Trường:	Công nghệ thông tin và Truyền thông

LÒI CẨM ƠN

Lời đầu tiên em xin cảm ơn Thạc sĩ Ngô Văn Linh, người đã giúp đỡ, động viên em nhiều trong suốt quá trình thực hiện đồ án tốt nghiệp. Thầy là người truyền cảm hứng cho em về mảng hệ gợi ý nói riêng và trí tuệ nhân tạo nói chung, giúp em có định hướng phát triển bản thân trong tương lai. Em xin cảm ơn các thầy cô từ Đại học Bách khoa Hà Nội, những năm qua đã nhiệt tình giảng dậy, giúp em dần hoàn thiện các kiến thức, kỹ năng. Con xin cảm ơn bố mẹ, người thân đã luôn ở bên con, là chỗ dựa kể cả về vật chất lẫn tinh thần. Cảm ơn anh em, bạn bè đã giúp đỡ, hỗ trợ tôi trong quá trình làm đồ án. Cuối cùng, xin cảm ơn Công ty VCCorp, cá nhân anh Nguyễn Văn Cương (trưởng bộ phận Platform - Bigdata), cùng các đồng nghiệp đã hỗ trợ tài nguyên tính toán cùng các kiến thức thực tế, để tôi có thể triển khai thành công đồ án tốt nghiệp.

TÓM TẮT NỘI DUNG ĐỒ ÁN

Báo điện tử hiện nay đang dần phát triển và có lượng truy nhập khổng lồ, đặt ra vấn đề về việc lưu trữ và tính toán trên một lượng lớn dữ liệu. Bên cạnh đó, các trang báo cần xây dựng hệ gợi ý tin tức, đề xuất các chủ đề được quan tâm để giữ chân người dùng trên nền tảng của họ.

Để giải quyết các vấn đề này, đồ án đề xuất xây dựng một hệ thống lưu trữ, tính toán dữ liệu lớn sử dụng Hadoop, Spark, hệ gợi ý sử dụng học sâu. Ngoài ra, phần backend được xây dựng theo kiến trúc Microservice, triển khai trên môi trường Cloud, có khả năng chịu tải cao. Đồ án hướng tới xây dựng một hệ thống với các chức năng cơ bản của một trang báo điện tử, đi kèm với hệ thống lưu trữ dữ liệu người dùng cùng hệ gợi ý tin tức.

MỤC LỤC

CHƯƠNG 1. GIỚI THIỆU ĐỀ TÀI	1
1.1 Đặt vấn đề	1
1.2 Mục tiêu và phạm vi đề tài	1
1.3 Định hướng giải pháp	2
1.4 Bố cục đồ án	3
CHƯƠNG 2. KHẢO SÁT VÀ PHÂN TÍCH YÊU CẦU	4
2.1 Khảo sát hiện trạng	4
2.2 Tổng quan chức năng	4
2.2.1 Biểu đồ use case tổng quát	4
2.2.2 Biểu đồ use case phân rã	5
2.2.3 Quy trình nghiệp vụ	7
2.3 Đặc tả chức năng	7
2.3.1 Đặc tả usecase Login	8
2.3.2 Đặc tả usecase xây dựng mô hình gợi ý	9
2.4 Yêu cầu phi chức năng	10
2.4.1 Tính dễ dùng	10
2.4.2 Tính dễ mở rộng	10
2.4.3 Tính chịu lỗi cao	10
CHƯƠNG 3. CÔNG NGHỆ SỬ DỤNG	11
3.1 Microservice	11
3.2 Hadoop Ecosystem	13
3.3 Apache Spark	13
3.4 Apache Kafka	13
3.5 Azuze Kubernetes Service	15

3.6 Gitlab CI	15
3.7 ReactJs	16
3.8 Hệ thống gợi ý	17
CHƯƠNG 4. THIẾT KẾ VÀ XÂY DỰNG HỆ THỐNG	22
4.1 Thiết kế kiến trúc	22
4.1.1 Lựa chọn kiến trúc phần mềm	22
4.1.2 Thiết kế tổng quan cho backend service	23
4.2 Thiết kế chi tiết	24
4.2.1 Thiết kế giao diện	24
4.2.2 Thiết kế chi tiết lớp	25
4.2.3 Thiết kế dữ liệu	30
4.3 Xây dựng ứng dụng	33
4.3.1 Thư viện và công cụ sử dụng	33
4.3.2 Hệ thống Hadoop Spark	34
4.3.3 Thiết kế Api	35
CHƯƠNG 5. KẾT QUẢ THỰC NGHIỆM	36
5.1 Kết quả triển khai hệ thống	36
5.1.1 Triển khai hệ thống lưu trữ tính toán phân tán trên cụm vật lí	36
5.1.2 Triển khai Backend, Frondend, Kafka, Mysql trên Cloud	39
5.2 Minh họa các chức năng chính	43
5.3 Kiểm thử	46
5.3.1 Kiểm thử quy trình CI/CD	46
5.3.2 Kiểm thử chức năng tự động scale up khi có tải tăng	47
5.4 Đánh giá thực nghiệm	49
5.4.1 Đánh giá trên tập dữ liệu MIND	49
5.4.2 Đánh giá trên tập dữ liệu từ trang báo Kênh 14	51

CHƯƠNG 6. KẾT LUẬN VÀ HƯỚNG PHÁT TRIỂN	53
6.1 Kết luận	53
6.2 Hướng phát triển	53
TÀI LIỆU THAM KHẢO	54
РНŲ LŲC	56
A. ĐẶC TẢ USE CASE, MÔ TẢ NGHIỆP VỤ	56
A.1 Đặc tả usecase	56
A.1.1 Đặc tả usecase Đăng nhập	56
A.1.2 Đặc tả usecase Đăng ký	57
A.1.3 Đặc tả usecase Tìm kiếm bài báo	58
A.1.4 Đặc tả usecase Đọc bài báo	59
A.1.5 Đặc tả usecase Tạo bài báo	59
A.1.6 Đặc tả usecase Chỉnh sửa bài báo	60
A.1.7 Đặc tả usecase Xóa bài viết	61
A.1.8 Đặc tả usecase Đăng xuất	62
A.1.9 Đặc tả usecase Tạo chủ đề	62
A.1.10 Đặc tả usecase Lấy danh sách bài viết theo chủ đề	63
A.1.11 Đặc tả usecase Lấy danh sách bài viết được đề xuất	64
A.1.12 Đặc tả usecase xây dựng mô hình gợi ý	64
A.1.13 Đặc tả usecase Thống kê trực quan hóa dữ liệu	65
A.2 Quy trình nghiệp vụ	66
A.2.1 Quy trình nghiệp vụ đăng nhập	66
A.2.2 Quy trình nghiệp vụ đăng ký	67
A.2.3 Quy trình nghiệp vụ tìm kiếm bài báo	67
A.2.4 Quy trình nghiệp vụ tạo bài báo	68
A.2.5 Quy trình nghiệp vụ chỉnh sửa bài báo	69

A.2.6 Quy trình nghiệp vụ xây dựng mô hình gợi ý	70
B. NGHIÊN CỨU LIÊN QUAN	7 1
B.1 Tîm hiểu chi tiết về Kubernetes	71
B.1.1 Khái niệm	71
B.1.2 Kiến trúc	72
B.1.3 Các Controller	74
B.2 Tìm hiểu chi tiết về Hadoop - Spark	75
B.2.1 HDFS	75
B.2.2 YARN	77
B.2.3 Spark	79

DANH MỤC HÌNH VỄ

Hình 2.1	Biểu đồ usecase tổng quan	5
Hình 2.2	Usecase phân rã news management	6
Hình 2.3	Usecase phân rã data analysis	6
Hình 2.4	Quy trình nghiệp vụ triển khai mô hình gợi ý	7
Hình 3.1	Mô hình Microservice	
Hình 3.2	Cấu trúc lục giác	12
Hình 3.3	Kiến trúc tổng quan của Kafka	14
Hình 3.4	Minh họa kiến trúc kubernetes	15
Hình 3.5	Minh họa luồng CI/CD dùng cho gitlab ci	16
Hình 3.6	Minh họa mô hình gợi ý dựa trên nội dung	18
Hình 3.7	Mô hình gợi ý tin NAML	19
Hình 3.8	Ma trận nhầm lẫn	20
Hình 3.9	Đường cong ROC	20
Hình 4.1	Mô hình tổng quan hệ thống	22
Hình 4.2	Thiết kế backend theo kiến trúc microservice	
Hình 4.3	Thiết kế giao diện trang chủ	25
Hình 4.4	Thiết kế giao diện trang chi tiết bài báo	25
Hình 4.5	Thiết kế service tin tức	26
Hình 4.6	Biểu đồ trình tự nghiệp vụ đọc tin tức	27
Hình 4.7	Thiết kế service Admin	29
Hình 4.8	Thiết kế service Auth	30
Hình 4.9	Thiết kế cơ sở dữ liệu	31
Hình 4.10	Cài đặt cụm Hadoop - Spark trên YARN	
Hình 5.1	Hệ thống tệp tin phân tán HDFS	37
Hình 5.2	Hệ thống xử lí phân tán YARN	37
Hình 5.3	Job streaming được submit trên yarn	38
Hình 5.4	Job spark streaming	38
Hình 5.5	Kết quả ghi log người dùng	39
Hình 5.6	Kết quả ghi log người dùng	39
Hình 5.7	Các thành phần liên quan AKS	41
Hình 5.8	Kết quả deploy các dịch vụ backend	41
Hình 5.9	Kết quả deploy API gateway	42
Hình 5.10	Kết quả deploy Kafka	42

Hình 5.11	Kết quả deploy các Frond End	43
Hình 5.12	Minh họa trang chủ	43
Hình 5.13	Minh họa trang báo	44
Hình 5.14	Đăng nhập Jupyter Notebook	44
Hình 5.15	Thống kê lượng user hoạt động theo giờ	45
Hình 5.16	Thống kê lượt xem theo giờ	45
Hình 5.17	CTR(Click Through Rate)	46
Hình 5.18	Gitlab tự động deploy khi có commit mới	46
Hình 5.19	K8S khởi tạo lại pod mới khi người dùng update image	47
Hình 5.20	Kết quả benchmark sau khi áp dụng cơ chế HPA	48
Hình 5.21	Kết quả Autoscale	49
Hình 5.22	Minh họa kết quả gợi ý	52
Hình A.1	Quy trình nghiệp vụ chức năng đăng nhập	66
Hình A.2	Quy trình nghiệp vụ chức năng đăng ký	
Hình A.3	Quy trình nghiệp vụ chức năng tìm kiếm bài báo	67
Hình A.4	Quy trình nghiệp vụ chức năng tạo bài báo	68
Hình A.5	Quy trình nghiệp vụ chức năng chỉnh sửa bài báo	69
Hình A.6	Quy trình nghiệp vụ ây dựng mô hình gợi ý	70
Hình B.1	Lịch sử hình thành container	71
Hình B.2	Các thành phần của K8s	
Hình B.3	Các thành phần điều phối pod	74
Hình B.4	HA Hệ thống HDFS bằng QJM	76
Hình B.5	Các thành phần của HDFS	
Hình B.6	Các thành phần của YARN	
Hình B.7	Trình tự thực thi của một ứng dụng trên YARN	78
Hình B.8	Các thành phần hoạt động của Spark	80

DANH MỤC BẢNG BIỂU

Bảng 2.1	Danh sách các use case	8
Bảng 2.2	Đặc tả usecase Đăng nhập	8
Bảng 2.3	Trường dữ liệu cho usecase đăng nhập	9
Bảng 2.4	Đặc tả use case Xây dựng mô hình gợi ý $\ldots \ldots$	9
Bảng 4.1	Các thành phần của hệ thống	23
Bảng 4.2	Thuộc tính lớp News	27
Bảng 4.3	Phương thức lớp News Repository	28
Bảng 4.4	Phương thức lớp News Service	28
Bảng 4.5	Phương thức lớp News LogView	28
Bảng 4.6	Phương thức lớp News Controller	29
Bảng 4.7	Thiết kế chi tiết cơ sở dữ liệu	32
Bảng 4.8	Thiết kế chi tiết các trường được gửi đi	33
Bảng 4.9	Danh sách thư viện và công cụ sử dụng	33
Bảng 4.10	Liệt kê các Api	35
Bảng 5.1	Cấu hình cụm Hadoop	36
Bảng 5.2	Cấu hình MySql	40
Bảng 5.3	Cấu hình AKS	40
Bảng 5.4	Cấu hình HPA	47
Bảng 5.5	Kết quả thực nghiệm HPA	48
Bảng 5.6	Cấu hình sử dụng huấn luyện mô hình	49
Bảng 5.7	Mô tả dữ liệu hành vi người dùng	50
Bảng 5.8	Mô tả dữ liệu bài báo	50
Bảng 5.9	Các tham số lựa chọn cho mô hình	51
Bảng 5.10	Kết quả mô hình NAML trên tập dữ liệu MIND	51
Bảng 5.11	Kết quả mô hình NAML trên tập dữ liệu công ty VCCorp	52
Bảng A.1	Đặc tả usecase Đăng nhập	56
Bảng A.2	Trường dữ liệu cho usecase đăng nhập	57
Bảng A.3	Đặc tả usecase Đăng ký	57
Bảng A.4	Trường dữ liệu cho usecase đăng ký	58
Bảng A.5	Đặc tả usecase Tìm kiếm bài báo	58
Bảng A.6	Trường dữ liệu cho usecase đăng ký	59
Bảng A.7	Đặc tả usecase Đọc bài báo	59
Bảng A.8	Đặc tả usecase Tạo bài báo	59

Bảng A.9	Trường dữ liệu cho usecase tạo bài viết	50
Bảng A.10	Đặc tả usecase Chỉnh sửa bài báo	50
Bång A.11	Đặc tả usecase Xóa bài viết	51
Bảng A.12	Đặc tả usecase Đăng xuất	52
Bảng A.13	Đặc tả usecase Tạo chủ đề	52
Bảng A.14	Trường dữ liệu cho usecase tạo chủ đề	53
Bảng A.15	Đặc tả usecase Lấy danh sách bài viết theo chủ đề	53
Bảng A.16	Đặc tả usecase Lấy danh sách bài viết được đề xuất	54
Bảng A.17	Đặc tả usecase Xây dựng mô hình gợi ý	54
Bảng A.18	Đặc tả usecase Thống kê trực quan hóa dữ liêu	55

DANH MỤC THUẬT NGỮ VÀ TỪ VIẾT TẮT

Thuật ngữ	Ý nghĩa
AKS	Dịch vụ kubenetes của Microsoft
	Azuze (Azuze Kubernetes Service)
API	Giao diện lập trình ứng dụng
	(Application Programming Interface)
CD	Triển khai liên tục (Continuous
	Delivery)
CI	Tích hợp liên tục (Continuous
	Integration)
CTR	Tỉ lệ người dùng click vào các bài báo
	được gợi ý trên tổng lượt hiển thị (Click
	Through Rate)
DDD	Thiết kế hướng theo miền
	(Design-Domain Driven)
DOM	Mô hình Các Đối tượng Tài liệu
	(Document Object Model)
HDFS	Hệ thống tệp phân tán Hadoop
	(Hadoop Distributed File System)
HPA	Cơ chế tự động mở rộng theo chiều
	ngang (Horizontal Pod Autoscaling)
HTML	Ngôn ngữ Đánh dấu Siêu văn bản
	(HyperText Markup Language)
K8S	Dịch vụ điều phối container Kubernetes
MIND	Tập dữ liệu về báo của Microsoft
	(Microsoft News Dataset)
NAML	Mô hình gợi ý dựa trên chú ý đa góc
	nhìn (Neural News Recommendation
	with Attentive Multi-view Learning)
YARN	Trình quản lý tài nguyên của Hadoop
	(Yet Another Resource Negotiator)

CHƯƠNG 1. GIỚI THIỆU ĐỀ TÀI

1.1 Đặt vấn đề

Trong những năm gần đây với sự phát triển mạnh mẽ của internet, các phương thức truy nhập thông tin truyền thống đã dần lỗi thời, thay vào đó là sự phát triển của báo điện tử vì độ tiện dụng, dễ tiếp cận của nó. Đi đôi với điều này là một lượng truy cập lớn, đặt ra yêu cầu về một hệ thống đủ tốt để đáp ứng nhu cầu của người dùng với độ tin cậy cao, độ trễ thấp.

Cũng như những kênh tin tức truyền thống khác, doanh thu chủ yếu của các trang báo điện tử tới từ việc đặt quảng cáo. Nắm bắt được các đặc điểm về người dùng sẽ giúp nhà phân phối quảng cáo đưa ra các đề xuất quảng cáo tới đúng đối tượng. Vì vậy, cần có công cụ lưu trữ dữ liệu cá nhân, hành vi người dùng. Bài toán đặt ra là cần một hệ thống có thể đáp ứng nhu cầu lưu trữ, tính toán trên lượng dữ liệu lớn này.

Thời buổi kinh tế thị trường phát triển hiện nay đã kéo theo sự cạnh tranh trong kinh doanh. Một sản phẩm công nghệ tốt cần phải đáp ứng đầy đủ các yêu cầu của người dùng, giúp người dùng có những trải nghiệm thoải mái, dễ chịu nhất. Hệ gợi ý ra đời để giúp doanh nghiệp hiểu được khách hàng, đề xuất cho họ những điều mong muốn, giúp tăng trải nghiệm người dùng. Trong lĩnh vực báo thì gợi ý là đề xuất cho khách hàng những bài viết mà người dùng đó có khả năng cao sẽ quan tâm dựa theo dữ liệu lịch sử. Hệ gợi ý đóng vai trò quan trọng với một trang báo điện tử trong việc giữ chân khách hàng, tăng lượng người dùng. Hệ gợi ý tốt sẽ giúp tăng lượng truy cập trang, làm tiền đề tăng doanh thu cho sản phẩm báo ví dụ từ việc bán quảng cáo.

1.2 Mục tiêu và phạm vi đề tài

Hiện nay, các ứng dụng cũ thường triển khai theo kiến trúc một khối (monolithic architecture) vì tính đơn giản khi phát triển và triển khai. Monolithic có xu hướng phù hợp với những dự án có quy mô nhỏ, tất cả có thể đóng gói trong một dự án. Tuy nhiên việc gói gọn tất cả trong một sẽ khiến tốn thêm nhiều chi phí trong việc bảo trì hay mở rộng chức năng cho phần mềm, tính ổn định không cao do bất cứ lỗi ở phần nào cũng dẫn tới việc chương trình bị ngừng. Bên cạnh đó là vấn đề về một dịch vụ con trong hệ thống đóng vai quan trọng không thể tự mở rộng một cách riêng biệt, dẫn đến lãng phí tài nguyên vì toàn bộ ứng dụng sẽ phải mở rộng theo. Kiến trúc chia khối nhỏ (microservice architecture) đã dần trở lên phổ biến trong những năm gần đây nhờ khả năng chuyên biệt hóa các thành phần và khả năng mở rộng cho những thành phần cần thiết.

Các hệ thống thông thường sẽ lưu dữ liệu trong các cơ sở dữ liệu quan hệ hoặc không quan hệ như MySql, MongoDb,... Các cơ sở dữ liệu này chỉ có thể đáp ứng được những nhu cầu lưu trữ cơ bản,làm việc với lượng dữ liệu nhỏ. Big Data là các tập dữ liệu có khối lượng lớn và phức tạp, có thể bao gồm các dữ liệu có cấu trúc, không có cấu trúc và bán cấu trúc, thay đổi nhanh và phức tạp. Để có thể đáp ứng nhu cầu lưu trữ và tính toán khổng lồ này, hệ sinh thái của Hadoop ra đời, được thiết kế để mở rộng từ một máy chủ duy nhất sang hàng ngàn máy khác để có thể xử lí song song hóa các tác vụ.

Hệ thống gợi ý (recommender systems) là một dạng của hệ hỗ trợ ra quyết định, học từ người dùng và gợi ý các sản phẩm tốt nhất trong số các sản phẩm phù hợp, mang tính cá nhân hóa cao. Phương pháp phân tách ma trận (matrix factorization [1]) là thuật toán đơn giản trong việc tách và học được hai biểu diễn của người dùng và sản phẩm dựa trên một lịch sử tương tác. Tuy nhiên phương pháp này hoàn toàn bỏ qua những thông tin người dùng, thông tin sản phẩm mà chỉ quan tâm tới việc người dùng đã đánh giá các sản phẩm như thế nào để đưa ra các gợi ý cho người dùng trong tương lai.

1.3 Định hướng giải pháp

Microservice ra đời để giải quyết vấn đề về sự đóng gói tập trung của kiến trúc Monolithic. Microservice đề cập đến quá trình phát triển độc lập, tương đối nhỏ theo hướng chia hệ thống ra thành các dịch vụ (service). Mỗi service này đều có một nghiệp vụ riêng, một trách nhiệm riêng và có thể được triển khai riêng biệt, có một mối liên hệ lỏng lẻo với nhau. Kubernetes là một mã nguồn mở được dùng để tự động triển khai, mở rộng quy mô (scaling), quản lí các service dưới dạng các container. Kubernetes cho phép người dùng xây dựng các dịch vụ ứng dụng mở rộng nhiều container, lên lịch các container đó trên một cụm máy chủ (cluster), mở rộng các container và quản lý tình trạng của các container theo thời gian.

Hadoop là một mã nguồn mở cho phép phát triển các ứng dụng phân tán (distributed processing) để lưu trữ và quản lý các tập dữ liệu lớn. Hadoop hiện thực mô hình MapReduce, mô hình mà ứng dụng sẽ được chia nhỏ ra thành nhiều phân đoan khác nhau được chay song song trên nhiều thiết bi khác nhau.

Với hệ thống gợi ý, cách tiếp cận dựa trên nội dung (content-based) sẽ gợi ý cho người dùng những sản phẩm có nội dung tương tự với những sản phẩm mà người dùng đã có tương tác tích cực. Mô hình sẽ tập trung vào việc xây dựng biểu diễn đặc trưng của sản phẩm rồi dự đoán sở thích của người dùng với một sản phẩm đề xuất theo dữ liệu lịch sử. Các mô hình tiêu biểu có thể kể đến như mô hình gợi ý dựa trên chú ý đa góc nhìn (Neural News Recommendation with Attentive

Multi-view Learning [2]), mô hình gợi ý dựa trên cơ chế tự chú ý (Neural News Recommendation with Multi-head Self-Attention [3])...

1.4 Bố cục đồ án

Phần còn lại của báo cáo đồ án tốt nghiệp bao gồm các chương sau.

Chương 2 sẽ khảo sát thực tiễn của các hệ thống đọc tin tức để thống nhất các yêu cầu của đồ án cần giải quyết. Từ đó đồng thời đưa ra các đặc tả chức năng của hệ thống.

Trong Chương 3, đồ án trình bày về các công nghệ sử dụng trong đồ án và cơ sở lí thuyết cơ bản của một mô hình gợi ý tin tức.

Trong chương 4, đồ án trình bày các thiết kế từ tổng quan tới chi tiết các dịch vụ của hệ thống, thiết kế cơ sở dữ liệu, mô hình triển khai các thành phần của hệ thống.

Chương 5 đồ án sẽ trình bày về kết quả cài đặt, các minh họa cho sản phẩm, một số kiểm thử phần mềm và phần kết quả đánh giá hệ gợi ý tin tức.

Chương 6 đồ án sẽ đưa ra kết luận và hướng phát triển của đồ án.